

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΑΘΗΝΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Μηλιάτοςα

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΗΛΙΩΤΩΝ ΗΛΕΙΑΣ

Β' ΠΕΡΙΟΔΟΣ • ΑΡ. ΦΥΛΟΥ 1 • ΜΑΡΤΙΟΣ 2001 • ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ

Καλώς στην!..

Ποιά είσαι αύ; Και πώς λέγεσαι; Και τι θέλεις τέτοιαν ώρα;

— Τίποτα δεν θέλω. Μόνο δυο λόγια να σου πω και να φύγω.

— Και πού ήσουν μωρή δέκα χρόνια, πού αλώνιζες; πού γύρναγες; Τώρα νοιάστηκες; Δέκα χρόνια είν' αυτά. Ξέρεις πόσα πράγματα αλλάξανε σε δέκα χρόνια, μια ζωή ολάκερη είναι τα δέκα χρόνια. Τι να σου πρωτοθυμήσω, άσε καλύτερα γιατί στενοχωριέμαι και για το χωριό τι να σου πω; για τη φωτιά να σου πω, για τις απουσίες, για την ερημιά. Και τώρα τι γυρεύεις εδώ ίδια κι απαράλαχτη, δεν άλλαξες εσύ, λες και δεν σε πιάνει ο χρόνος, σαν τη μνήμη.

— Ένα γειά ήρθα να σου πω. Ένα γειά.

— Τόπες, τράβα τώρα, μη μου ανακατώνεις τη ψυχή, σαν τις παλιές αγάπες.

— Γιατί μ' αποπαίρνεις, δεν φταίω εγώ που έλειψα. Άλλωστε μέσα σ' όλα αυτά τα πράγματα, που να σου μείνει λίγος χρόνος να ιδωθούμε. Βλέπεις είν' ακριβό πράγμα ο χρόνος, πανάκριβο.

— Ξέρω τι Μαριόλα είσαι, θ' αρχίσεις πάλι τα ίδια, τις γλύκες και τα κλάματα, τώρα όμως εγώ σκλήρυνα, έχω γίνει πέτρα. Ας μη μ' άφηνες σε ξένα χέρια.

— Εγώ όπως σου είπα ήρθα να σου πω ένα γειά, μόνο ένα γειά, κι από κει και πέρα όπου πάει, όπου βγούμε, άλλωστε κι εγώ συνήθισα μόνη μου, όπως και συ.

— Κοίτα να δεις, για να τα πάμε καλά, νάσαι πιο φρόνιμη, έχουν αλλάξει πια τα πράγματα, ξέρεις δουλειές, οικογένεια, προβλήματα. Δεν είν' όπως παλιά, έχει απαίτησεις σήμερα η ζωή.

— Καλά σ' αφήνω τώρα, άμα θες να ξαναβρεθούμε, ξέρεις που μένω. Εγώ δεν άλλαξα σπίτι, δεν άλλαξα συνήθειες. Εγώ δεν άλλαξα. Γειά σου.

ΜΥΛΟΣ ΨΑΡΡΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ο μύλος δεν δέκεται αλέσματα Δευτέρα και Τρίτη, λόγω εποκευών.

Ο μυλωνάς
ΠΕΤΡΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

Ιωάννης Παναγιώτης

50 ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΜΗΛΙΩΤΩΝ ΗΛΕΙΑΣ

Πέρασαν κι άλας 50 χρόνια. Ο μπάρμπα - Γιώργης ο Σεβόπουλος θυμάμαι, όταν κουβεντιάζαμε και έλεγε για κάποιον συγχωριανό μας που είχε απεβιώσει πριν τριάντα - σαράντα χρόνια, έλεγε:

Εκείνος χθές πέθανε.

Έτσι λοιπόν πέρασαν 50 χρόνια, για την ακρίβεια του πράγματος του χρόνου ακρίβως το 2002 κλείνει 50 χρόνια ζωής.

Τί είγινε λοιπόν σ' αυτά τα 50 χρόνια;

Άλλαξαν τόσα πράγματα, άλλα προς το καλύτερο κι άλλα προς το χειρότερο.

Τώρα λοιπόν, έτοι γίνεται και με την ιστορία, είναι η καλύτερη ώρα να δούμε τι έγινε δελα αντά τα χρόνια στο Σύλλογο μας και πον πάει σήμερα το πράγμα.

Πρώτα - πρώτα πρέπει ν' αρχίσει ένας διάλογος να δούμε την αναγκαιότητα και την προοπτική αυτού του Συλλόγου. Ένας διάλογος μεγάλος που θα μας οδηγήσει σε κάποια συμπεράσματα

Όταν ιδρύθηκε το 1952 ο Σύλλογος τα δεδομένα (πληθυσμιακά, οικονομικά, επικοινωνιακά) ήταν εντελώς διαφορετικά. Έτσι λοιπόν δύλεις οι ενέργειες είχαν επικεντρωθεί συστατικά γύρω από το χωριό, να καλυτερεύσουν εκεί κάποιες συνθήκες, πάρα πολύ άσχημες.

Και ο Σύλλογος πρωτοστάτωντας βοήθησε και τις περισσότερες φορές εκτέλεσε μεγάλα έργα στο χωριό μας (αποχετευτικό σύστημα οιμβρίων υδάτων, υδρευση του χωριού, ηλεκτροδότηση, ανέγερση κτιρίου της βιβλιοθήκης και μια σειρά άλλα πράγματα).

Σ' αυτή την προσπάθεια ίσως να ενδιαφέρθηκε λιγότερο για τους συγχωριανούς μας τους εκτός του χωριού μας. Αυτά όσον αφορά τα πρώτα χρόνια δραστηριότητας του Συλλόγου μας έως το 1974.

Από την μεταπολίτευση και δώθε υπήρξε μια μεγάλη ένταση στις σχέσεις των συγχωριανών μας, όταν κακά τα φέματα, οι κομματικές τοποθετήσεις και προτεραιότητες απ' όλες τις πλευρές, το τονίζω αυτό απ' όλες τις πλευρές, δηλητηρίασαν έντονα τις σχέσεις των μελών

του Συλλόγου, όπως επίσης και οι μικρές φιλοδοξίες και τα ταπεινά καμμιά φορά ελατήρια κάποιων ενεργειών μας.

Βέβαια, «ουδέν κακόν αμοιγές καλούν», αυτή η ένταση έφερε κύριο στο Σύλλογο αλλά σίγουρα ήταν το μικρότερο καλό, το μεγάλο κακό είχε γίνει.

Μέχρι το 1990 ο Σύλλογος με ευθύνη δόλων μας έχει έσει το μπούσουλα. Οι πιο πολλοί συγχωριανοί μας δεν συμμετέχουν πια, οι δεύτερες και τρίτες γενιές δεν επικοινωνούν και δεν νοιάζονται, έτσι παρατηρείται μια υποτονική δραστηριότητα από τους τελευταίους συγχωριανούς μας που έχουν σαν τόπο γέννησης το χωριό μας.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου μας αισθανόμενο την ανάγκη των καιρών, ξεκινά ένα διάλογο (και μέσα απ' αυτήν την εφημερίδα) να δούμε δύοι τρόπους αποκόλλησης από τούτο το τέλος.

Παλιά τότε που λειτουργούσε η κορδέλα του Καραγιάννη, οι δασικοί κάθε βράδυ περιπολούσαν στο χωριό και ειδικά στο μέρος που ήταν η κορδέλα, για λαθραία ξύλα.

Συνήθως τότε κόβαμε πολλά λαθραία, ήταν πολύς ο κόσμος και πολλοί οι βαγενάδες.

Τα ξύλα που έκοβε το Δασαρκείο τα κέρωνε στις κυψίες και τα σφράγιζε με το σφυρί για να βρίσκει ποιά είναι νόμιμα και ποιά λαθραία.

Εκείνη την χρονιά είχε ένα παλιοκειμένων και μου ψόφησε το γαϊδούρι. Για να μην το μάθει το χωριό αποφασίζω να το πετάξω τα μεσάνοικα μοναχός μου. Το έβγαλα από το κατώφλι και προκωράω σούρνοντας σιγά, σιγά να μην ακούγεται για να το πετάξω στην Μποκρίλα, βλέπεις δεν ήθελα να το μάθει το χωριό γιατί θα με κοροϊδεύσεις που ψόφησε το γαϊδούρι.

Φτάνοντας με κόπο κοντά

«Πού σας ρε νιότη πού δειχνες πως θα γινόμον αλλος».

μα, που εν γένει χαρακτηρίζει δόλους τους Συλλόγους μ' αυτή την θεώρηση.

Εμείς (όχι σαν αναμάρτητοι) πρώτοι τον λίθον βαλέτω.

Κι ότι πλέον γίνει, πρέπει να γίνει για τους συγχωριανούς μας εδώ, α' όλες τις πόλεις, α' όλες τις χώρες και όχι μονολιθικά και μονόπλευρα σε δραστηριότητες γύρω από το χωριό μας, υποκαθιστώντας τον όρο της πολιτείας, της τοπικής

αυτοδιοίκησης και των ίδιων των μόνιμων κατοίκων του χωριού μας και αναλαμβάνοντας πολλές φορές και ευθύνες που δεν μας αναλογούν.

Αυτό σημαίνει άλλη θεώρηση, άλλες κατευθύνσεις και άλλες ενέργειες και απαιτεί περισσότερη προσπάθεια και μεγαλύτερη συμμετοχή. Εμείς ελπίζουμε, άλλωστε η ελπίδα πεθαίνει τελευταία.

«ΕΙΝΑΙ ΣΦΡΑΓΙΣΜΕΝΟ»

Παλιά τότε που λειτουργούσε η κορδέλα του Καραγιάννη, οι δασικοί κάθε βράδυ περιπολούσαν στο χωριό και ειδικά στο μέρος που ήταν η κορδέλα, για λαθραία ξύλα.

Συνήθως τότε κόβαμε πολλά λαθραία, ήταν πολύς ο κόσμος και πολλοί οι βαγενάδες.

Τα ξύλα που έκοβε το Δασαρκείο τα κέρωνε στις κυψίες και τα σφράγιζε με το σφυρί για να βρίσκει ποιά είναι νόμιμα και ποιά λαθραία.

Εκείνη την χρονιά είχε ένα παλιοκειμένων και μου ψόφησε το γαϊδούρι. Για να μην το μάθει το χωριό γιατί θα με κοροϊδεύσεις που ψόφησε το γαϊδούρι.

Φτάνοντας με κόπο κοντά

στο σπίτι του μπάρμπα - Δημήτρη του Πίππα, βγαίνει η Ρίνα του μπάρμπα - Δημήτρη με την χερόλαμπα, είκε ακούσει το σούρσιμο και για να μη προφυλάξει φωνάζει:

— Προσέκετε, στο χωριό είναι Δασικοί και μπαίνει μέσα.

Εγώ ξεκινώ πάλι χωρίς ν'

Κωστάκης Γερμανός

Εγένετο με μεγάλη επιτυχία ο ετήσιος χορός του Συλλόγου μας εις κοσμικόν κέντρον εις το Γαλάτοι. Στην φωτογραφία διακρίνεται το Δ.Σ. του Συλλόγου μας να σέρνει πρώτο το χορό. Διακρίνονται από αριστερά: Αλέξιος Πίππας, Κων/νος Πίππας, Παναγιώτης Λεντίος, Ηλίας Τσαπάρας,

ΤΡΕΙΣ ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

«Σαν το φούρνο της Καφατζάραινας»

Παλιά στου Δούκα πάντα, πιενώ δίπλα στο Σπυρακόγιαννη, στου Παπαγεωργίου ρε το μαγαζί, πάντα το σπίτι της, μια γριά, όχι πολύ γριά Ικαμιά εξηνταριά χρονώνει και τη λέγανε Καφατζάραινα. Τώρα γιατί την λέγανε Καφατζάραινα, δεν ξέρω.

Αυτή λοιπόν έπινε, της άρεσε της μαύρης το κρασί. Είχε αναπάσιει από βραδύς προζύμι και το πρωί ζύμωσε καμιά δεκαριά καρβέλια, τότε ζυμώνανε πολλά καρβέλια, απέ ίδρωσε είχε ρίζει κίνηση στη γωνιά και πίπε κάτι ποτηράκια η μαύρη.

Οι Δουκαίοι είχανε καλό κρασί, κάτι κοκκινέλια Παναγιά μου και μέθυσε η γριά κι έπεσε να κοιμηθεί, ένας ύπνοςσος βαθύς, γλυκός σαν θάνατος.

Το σπίτι πάντα ψηλό κι έβλεπε πέρα από το Λασδικαϊκό το ηλιοβασίλεμα, εμείς εδώ στο χωριό δεν βλέπαμε καλά το ηλιοβασίλεμα, του Δούκα είναι πιο ψηλά. Και όπως είχε ανοιχτό το παράθυρο, πάντας καλοκαιράκι, κτύπαιε ο πλιος κατακόκκινος στο τζάμι, ξέρεις ο πλιος τότε είναι αίμα και φαινόταν σαν φωτιά. Κάνει έτσι η μαύρη η Καφατζάραινα από τον υπόντα. Βλέπει τον πλιο στο τζάμι και της φάνηκε σαν το στόμα του φούρνου και λέει:

— Πω! πω! πω! πήρε ο φούρνος, τι κάνω εγώ η κουρούνα, πρέπει να φουρνίσω.

Και πιάνει με το πλαστήρι ένα - ένα τα καρβέλια πάτ, πάτ, πάτ και τάριχνε από το ανοιχτό παράθυρο, μπόρι, μπόρι κάτω στην αυλή.

Κι έτσι από τότε άμα στο χωριό πάντας καμιά ανοικούρευτη, λέγανε: «σαν το φούρνο της Καφατζάραινας».

«Μόνος, ούτε στον Παράδεισο»

Μια φορά πέθανε ένας καλός άνθρωπος, σαν ποιόνε να σου πω από το χωριό, δεν θυμάμαι κανέναν, μετά από λίγες μέρες, παρουσιάστηκε στον Άγιο Πέτρο. Ψάχνει ο Άγιος τους φακέλους, λευκός, κάτασπρος δεν είχε ούτε μια μικρή αμαρτία.

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟΝ η «Καλημέρα»

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ (ΝΤΟΥΒΕΛΑ)

Αρνιά και κατσίκια γάλακτος, βεργάδια, γίδες
Κάθε Σάββατο

Του ΑΝΤΡΙΚΟΥ ΤΣΑΠΑΡΑ

Του λέει ο Άγιος Πέτρος:
— Παιδάκι μου εσύ λες και δεν έζησες καθόλου, εδώ εμείς Άγιοι κι έχουμε κόψει κι ένα αυτί. Φωνάζει τους Αγγέλους.

— Περάστε τον κύριο στον Παράδεισο.

Ανοίγει η πόρτα, μια μεγάλη γόρτα, πίσσιτ μέχρι τον ουρανό. Κοιτάει ο μαύρος, ένα γκαζόν μέχρι που κόβει το μάτι σου, σαν να βλέπεις από του Πούσι μέχρι το Κατάκωλο γκαζόν φρεσκούρεμένο, φρεσκοποτισμένο.

Πητ, πητ, να φτερουγίζουν αγγελάκια και ν' ακούγεται συνέχεια λειτουργία, νύχτα μέρα λειτουργία.

Εκεί σ' ένα σημείο τελείωνε το γκαζόν και άρχιζε μια μάντρα θηρία, λέει μια μέρα: «θα πάω να δω τι είναι εκείνη η μάντρα» και ξεκίνησε, σαν να πάει από δω στου Χελιδόνι, να δει τι είναι εκεί.

Ξεκίνησε πρώι, το απογευματάκι έφτασε, ακούει πίσω από την μάντρα φωνές, κλάματα, φωτιές, ντουφεκιές, χαμός.

Λέει, κάτσε να δω και λίγο και σκαρφαλώνει με τις αγκώνες και ίσια που πέρασε το κεφάλι από την μάντρα, τηράει να δει, τι να δει:

Άλλοι κρεμασμένοι από την γλώσσα, άλλοι από τα αχαμύνα, κάτι γλωσσούδες κουτσομπόλες με κομμένες τις γλώσσες, άλλοι να βράζουνε στα καζάνια, τι να σου λέω, άλλο να βλέπεις κι άλλο να λέως.

Αγή απόστασε μπόρι κι έπεσε από την μάντρα. Εκείνη την ώρα πέρναγε ο Άγιος Πέτρος, τρέχει και του λέει:

— Άγιε τι είναι πίσω από τη μάντρα;

— Η Κόλαση παιδί μου, του λέει.

— Εκεί είναι όλοι οι συγχωριανοί σου.

— Όλοι;

— Όλοι, μηδενός εξαιρουμένου, ενώ εσύ που υπήρξες καλός, είσαι εδώ στον Παράδεισο.

Πέρασε δεν πέρασε μια βδομάδα, γκαζόν, λειτουργία, αγγελάκια, καλόγριες να διαβάζουν, αλλά ο γέρος δύο πήγαινε κι έστηνε τ' αυτί πίσω από τη μάντρα της Κόλασης, κι όλο του φαινότανε πως κάποια γνωστή φωνή ακουγότανε.

Από τα πολλά τη Δευτέρα πρώι - πρωιά πήγε στην πύλη λείχανε ρθει κάτι καινούργιοι να τους ξεχωρίσει ο Άγιος Πέτρος, όπως τους νεοσύλεκτους φαντάρους. Τότε πάει να περάσει ο καλός άνθρωπος από την πόρτα, να βγει από τον Παράδεισο να μεπι στη Κόλαση, τον βλέπει ο Άγιος και του φωνάζει:

— Ε, του λέει, που πας, και σηκώνει τα χέρια και του μπαίνει μπροστά στην πόρτα. Που πας ρε του λέει από κει είναι η Κόλαση.

— Ρε μέρια, του λέει.

— Ρε από κει είναι η Κόλαση σου λέω, με τα καζάνια και τις φωτιές.

— Ρε μέρια του λέει, καλύτερα στην Κόλαση με παρέα, παρά μοναχός μου στον Παράδεισο.

«Αντρέασσα... δεν τελειώνουν οι κουτοί»

Πριν φύγω για την Αθήνα, πείχα κάνει πολλές δουλειές. Θυμάμαι έπαιρνα τέλος του Μάρτη αρνιά του γάλακτος για να τα θρέψω τον Απρίλη και το Μάη και να τα πουλήσω, κερδίζοντάς τα παραπάνω κιλά.

Τα έπαιρνα το Μάρτη π.χ. 100 δραχμές, όταν πήγαινα να τα πουλήσω το Μάη, το κρέας είχε 70 δραχμές, θα σου φωνάγει και κανένα, πάει το κέρδος.

Τότε είχα κάνει και το χοιροστάσιο, όταν γίνανε θηρία τα γουρούνια και ήθελα να τα σφάξω εγώ, είχε πέσει η τιμή τους και η ζητήση τους, γιατί είχανε εμφανιστεί και κάτι αρρώστειες. Ήτσι δεν τάπαιρνε κανένας. Ένα σάγχος που να σου λέω.

Τελικά τα πήρε ο Νταραμούσκας από το Σταυροδρόμι (χωριό Τριταίας), κοψοχρονιά.

Αφού τα σφάζαμε, έπιασε διύρια συκωταριές η Ελένη και τις μαγείρεψε και κάτσαμε και τις φάγαμε.

Είχε μια κοιλιά ο Νταραμούσκας, μέχρι εκεί πέρα, έφαγε - έφαγε, ήπιε και μια πεντακοσάρα κρασί, είχα ένα καλό τότε, κι απέ τεντώθηκε στην καρέκλα, ωωχ! και χάιδευε την κοιλιά του από ευχαρίστηση και ξεροτεντωνότανε.

Εμένα με είχε βαρέσει στο κεφάλι, και του λέω:

— Αντε, μου τά φαγες τζάμπα, άλλη χρονιά όμως δεν με ξαναπιάνεις.

Και μου απαντάει με μια βραχνή βαριά φωνή που είχε:

— Αντρέασσα! δεν τελειώνουν οι κουτοί ποτέ, φέτος εσύ, του χρόνου άλλος.

Απέ, πήρα των οματιών μου, κι έφυγα για την Αθήνα.

Η «ΑΓΙΑ ΔΗΛΩΤΗ»

«Ημουν άγγελος κι εγώ μέσα στου φιδιού τ' αβγό»

Δηλωτή: Χαρτοπαιγνιον. Με δύο παικτας ή δύο ζεύγη παικτών. Παιζεται με τα 52 χαρτιά της τράπουλας και χθρούς: 11 πόντους και τας ξεράς (10 πόντους εκάστη).

Κ αλοκαρινά απογεύματα και Κυριακές πρωί. Τα τσιγκινά στρογγυλά τραπέζια, ο καφές, το λουκουμί, το υποβρύχιο. Κι οι κολπισίνες πολυχρηστοποιημένες, εκείνες του μονοπαλείου.

Στις 81, η πρώτη ξερή πηγαίνει: Τα νούματα, τα φουσκωμένα μάγουλα, το Δέκα το καλό. Να μην σκαρτοπιάνεις, θα τη χαλάσω. Πόσα οχτάρια παιζουνε. Μη μιλάτε οι απέων.

Το υπόστεγο του μπάρμπα-Νικολάκη, η κληματαρία και ο μπάρμπα-Μαρίνης να καταβρέχει την αυλή στου Χρήστου του Λέντζου. Με τα μάτια γεμάτα μάθηση να δούμε. Τον μπάρμπα-Τάκη που ρουφαγε το τσιγάρο κάθε ρουφηξιά ένα πόντο και να μου το ρίχνει στο πόσωπο. Και μην μας δει ο Καραγιάνης και το πει της δασκάλας. Κι η ξερή. Να τινάζεται το τσιγκινό τραπέζι αντε και η δεύτερη με τον Βαλέ.

Κλάνει τώρα ο πεθαμένος. Πώλει σφυρίζοντας στο Πουράρι.

Έλλας μότσι, Σαδρίμα. Κοιμήσι, Φερμάκι γάρικ, Βρώμα. Λέξεις κι άλλες λέξεις. Και η νίκη, το τρόπαιον, το λουκουμί, η γηαζόζα, η κομπόστα.

Το δίφραγκο τα κόκκινα μούτρα. Εσύ φταις, όμα με δεις και ξαναπαίξω, και πάλι τα ίδια. Έχει και τρία εννιά, πέντε και τέσσερα ενά και ενά, ενάρια. Επαιζε κι άλλο ενάρια. Οι βλαστήρμες, οι τσακωμοί και οι μονομαχίες, τα οδοφράγματα.

Θυμάμαι μεγάλους παικτες Δηλωτής: Ο Τάκης Κοτσιράς, ο πατέρας μου Κωνσταντής Λέντζος, Γιώργης Δημητρίου, Καρλάμης, Ανδρέας Κοτσιράς (Κουτσουμπάς), Δήμος Κοτσιράς (Γιαννακούρας).

Δ. Κ. Λ.

<img alt="A black and white photograph of a man sitting on a chair, wearing a cap and a dark jacket, looking directly at the camera." data-bbox="780 186 953 41

ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

(Η καταγωγή τους, η ερμηνεία τους και η σημασία τους)

Mελετώντας κανείς προσεκτικά τα τοπωνύμια του χωριού μας και αναλύοντάς τα με γνώμονα τη μία και μόνη αλήθεια φτάνεις σε γρήγορα συμπεράσματα για μία σειρά ερωτήματα που κατά καιρούς μας απασχολούν. Πρώτα - πρώτα από την ίδια την ονομασία του χωριού μας έως μια σειρά ονομασίες που χαρακτηρίζουν γεωγραφικές περιφέρειες στο χωριό μας. Γιατί Μηλιές και όχι Αριές ή Κουμαριές που τις έχει άλλωστε και σε μεγάλους πληθυσμούς, όπως λέει και ο συγχωριανός μας Πάνος Νικ. Κασκαντήρης στο βιβλίον του «Χωρίον Μηλιές Ηλείας» Αθήνα 1989, στη σελίδα 27 και 28 φαίνεται ικανθαρά από που προήλθε η ονομασία του χωριού μας, χωρίς υπερβολές, χωρίς επιθυμίες.

«Στην αρχή έφτιαξε την καλύβα του και ύστερα και την πλέινη χαμοκέλα του. Σαν τοποθεσία διάλεξε τη θέση «μόλα»⁽¹⁾, όπου σήμερα είναι το σπίτι του Ανδρέα Γ. Κάντζιου. Εκεί έμεινε στην αρχή προσωρινά κι' έπειτα μόνιμα με τη γυναίκα του και με τα παιδιά του: Αργύρη, Σπήλιο και Θάνο.

Το γεγονός ότι σήμερα στη θέση «μόλα» είναι το σπίτι του Ανδρέα Γ. Κάντζιου δεν είναι τυχαίο. Εξηγείται από το ότι οι Κάντζιαίοι είναι απόγονοι του πρώτου οικιστή Μπακοβασιλή και συγκεκριμένα απόγονοι του παιδιού του, Θάνου.

Άλλωστε και σε άλλο σημείο του βιβλίου του ο σεμνός πατριώτης μας παρατηρεί:

«Τα χωρά Μηλιές, Καλολεπτή, Μπάστα και Κώμη στην πεδινή Ηλεία ήσαν κατά το Γυμνασιάρχη Γ. Παπανδρέου Αλβα-

νόφωνα⁽²⁾. Ο Αθανάσιος Φωτόπουλος γράφει ότι:

«Εις έγγραφον του έτους 1829 οι κάτοικοι των χωριών της Κάπελης (Φολόγης) αποκαλούνται Αλβανοί. Έκ κειμένου της Καποδιστριακής περιόδου πληροφορούμεθα ότι «εις τα χωρία της Κάπελης, εις τας υπωρείας του Ωλονού μέχρι του Λάλα, αμιλουν Ελληνικά και Αλβανικά, ενώ οι λοιποί κάτοικοι χωρίων και κωμών αμιλουν μόνον ελληνικά»⁽³⁾.

Λαν ο Μηλιώτες κατά τα προπαναστατικά χρόνια και τα πρώτα μεταεπαναστατικά μιλούσαν και Αλβανικά εκτός από Ελληνικά, τούτο δε σημαίνει ότι ήσαν Αλβανοί. Όπως και οι άλλοι κάτοικοι των χωριών της Φολόγης έτσι και αυτοί αναγκάστηκαν από τα πράγματα να μιλάνε και αυτή τη γλώσσα. Η γειτνίασή τους με τους Λαλαίους Τουρκαλβανούς τους επέβαλε αυτό. Δεν μπορούσαν ν' αποφύγουν την επαφή και σε μερικές περιπτώσεις και τη συνεργασία μαζί τους, αφού οι Λαλαίοι ήσαν οι ισχυροί και αυτοί οι υπόδουλοι, δηλ. οι αδύνατοι.

Το γεγονός πάλι ότι μερικοί Μηλιώτες προπαναστατικά και μερικοί γέροι και κατά τα πρώτα μεταεπαναστατικά χρόνια μιλούσαν και Αλβανικά εκτός από τα Ελληνικά, δεν σημαίνει ότι ήσαν Αλβανοί, όπως δεν σημαίνει ότι ήσαν Έλληνες και οι Λαλαίοι Τουρκαλβανοί, που εκτός από τα Αλβανικά μιλούσαν και Ελληνικά.

Βλέποντας φύγραιμα την πλεισφηρία των τοπωνυμίων στο χωριό μας ο καθένας μπορεί να συμπεράνει κάποια πράγματα.

Πολλές γεωγραφικές περιοχές είναι καθαρά Αλβανικές λέξεις, ό-

πως: μια σειρά λέξεις με το πρώτο συνθετικό Σέπι που στ' Αλβανικά σημαίνει (Ισιωμα):

Σεπιμάδι: Μεγάλο Ισιωμα (madni: Μεγάλος[ο]).

Σεπιγκούστι: Στενό Ισιωμα.

Οι λέξεις με το συνθετικό Βρέστα (που στ' Αλβανικά σημαίνει αμπέλο) [vreshta].

Παληοβρέστα: Παληόμπελο.

Βρεσταμάδι: Αμπελώνας.

Βρεσταγκιών.

Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στον πρώτο συνθετικό έχει η λέξη Άρα, που στ' Αλβανικά σημαίνει (Ktima) όπως:

Αραμπότι: Χωράφι άδειο από δέντρα. (Bosh: άδειος, κενός).

Αραχούς, Αρατσουκαλά, Αραμπέτσι, Αρατσιούμπα.

Μετά λέξεις μη συνθετικές έχουν Αλβανική καταγωγή όπως Γκρόπτα (grropa) που σημαίνει λάσκες, γούβα, κοδιλιά, γούνα.

Η λέξη Λιούτσα που σημαίνει Βάλτος, Βούρκος, Λάσπη.

Χαρακτηριστική επίσης είναι η λέξη Γκορίτσα, δέλπουμε να είναι ίδια με την αλβανική λέξη (gorrisha) που σημαίνει τόπος με αγραπαδιές. (Idiazas έννοιας είναι και η λέξη Γκορτακούνι).

Συμπληρωματικά αναφέρω τις λέξεις:

Λισμανάκι: Θαμνοδάσος.

Προϊάδι: Μεγάλη χαράδρα.

Σκόζα: Είδος δέντρου που φύεται πλησίον υγροτόπων.

Σαν επίλογο παραθέτω πάλι από το βιβλίον του Π. Ν. Κασκαντήρη:

«Όπως μας πληροφορεί ο Αθανάσιος Φωτόπουλος οι Λαλαίοι μιλούσαν «όλοι την καθομιλουμένη ελληνοσένη».

Δεν υπάρχει άλλωστε καμία ιστορική μαρτυρία η οποία να μας λέει ότι οι Μηλιώτες έγιναν «κουρτάτες» και ότι αλλαξιπίστησαν εξαιτίας της Αλβανοκρατίας. Υπήρχαν δέδαια περιπτώσεις Ελλήνων χριστιανών που αλλάξιούστησαν αλλά σε άλλα γειτονικά στο Λάλα χωριά. Ο Αθανάσιος Φωτόπουλος αναφέρει την ύπαρξη «εξισλαμισθέντων μουρτατών» Ελλήνων, κατοικούντων εις τα εγγύς του Λάλα χωρία Φλόκα, Μιράκα, Στραβοκέφαλον και Δούρσου⁽⁴⁾.

Δίβαια οι Μηλιές και στην ευρύτερη Λαλαϊκιά περιοχή έχουμε και τις Αλβανικές τοπωνυμίες, που άφησε το πέρασμα των Αλβανών από εκεί. Η ίδια λέξη Λάλα είναι Αλβανικής προέλευσης.

(1) «μόλα», Αλβανικά σημαίνει μηλό.

(2) Η Ηλεία διά μέσου των αιώνων. Γ. Παπανδρέου.

(3) Οι Λαλαίοι Τουρκαλβανοί, Αθ. Φωτοπούλου, Επετηρίς Επαιρ. Ηλειακών Μελετών, Τ. Β' Αθήνα, 1983.

(4) Οι Λαλαίοι Τουρκαλβανοί, Αθ. Φωτοπούλου, Επετηρίς της Επαιρ. Ηλειακών Μελετών, Αθήνα, 1983, Τ. Β'.

Δ. Κ. ΛΕΝΤΖΟΣ

Η διάνοιξη των δρόμων στο χωριό μας στις αρχές του 70.

ΟΛΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΔΥΣΚΟΛΑ

Kάποτε που η Αρχαία Κ Ολυμπία ήτο ακόμη χωριούδακι και του Δρούβα έκανε κουμάντο, ιερεύς ήτο ο πατήρ Γεώργιος και καθημερινώς κατέβαινε εις Ολυμπίαν, φορώντας το εσωτερικό ράσο, άνευ πανταλονίου και επιμήκες εσώβρακον.

Καθήμενος στην καρέκλα με σκημένην την κεφαλήν εφαίνετο ότι κοιμόταν. Ένας πονηρός Ολύμπιος διαβάζοντας την εφημερίδα Πύργου «Πατρίς», μεταξύ των άλλων, εκφώνησε και αυτό χωρίς να το γράφει η εφημερίδας: «Κατόπιν αποφάσεως της Συνόδου, επιτρέπεται ο δεύτερος γάμος εις τους εν χρησίμων ευρισκομένους ιερείς».

Ο πατήρ Γεώργιος ξαφνιασθείς εσήκωσε το κεφάλι και είπε: «Ρε τους κερατάδες, δεν το έκαναν δέκα χρόνια πρωτύτερα». Ήτο τότε 85 ετών.

Τούτο έχοντας υπ' άριψην το 1980 εν Κλαδέω, εντός του Καφενείου, ήτο ο εκ Μάγειρα ο Ιωάννης Βακαλόπουλος 55 ετών άγα-

μος, εδιάβαζε την εφημερίδα «Βήμα».

Κάποτε την άφησε και την πήρα εγώ και έπειτα από λίγο εδιάβασα, χωρίς να το λέει η εφημερίδας: «Κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Οικονομικών επιβάλεται πρόστιμον τριάντα χιλιάδων μηνιαίων και στέρωσις της αγροτικής συντάξεως εις τους άρρενας άγοντας το 55ον έτος».

Όταν άφησα την εφημερίδα την ξαναπήρε, αλλά δεν βρήκε τίποτα, εγώ έφυγα γιατί δεν μπορούσα να κρατήσω τα γέλια. Τώρα είναι μακαρίτης.

Πηγαίνοντας στο Μάγειρα εύρετε τον Τμηματάρχη Νομαρχίας Μίμην Κονδύλην και του είπε αυτά που διάβασα ανωτέρω.

Αυτός κατάλαβε ότι είχε πέσει σε γκάφαν. Του είπε: «Το διάβασα και εγώ αλλά εγώ έμαι πιάλληλος και δεν με πιάνει ο νόμος». Ήτο και αυτός άγαμος.

Χαράλαμπος Δούζας
Ιερεύς
(εκ χωρίου Πόθου Ηλείας)

Στον Αη-Γιάργη στην Καπέλη.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Πρόεδρος : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΛΕΝΤΖΟΣ

Αντιπρόεδρος : ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΜΠΙΛΑΗΣ